

Laatste avond

Locke, Kant, Foucault

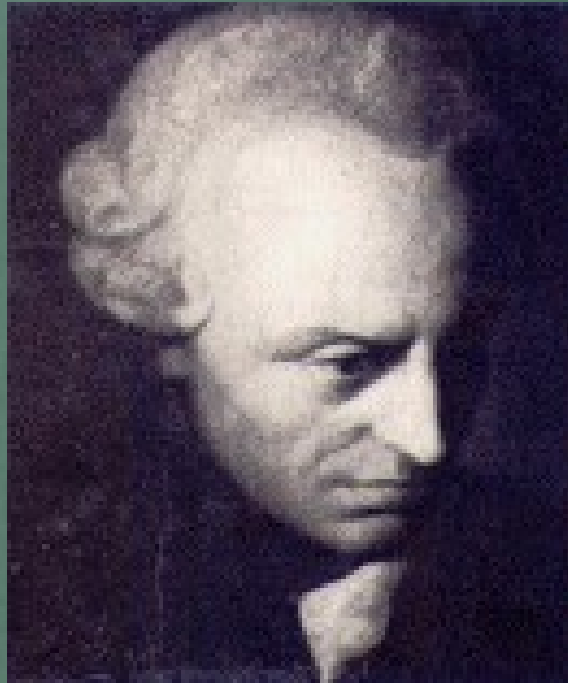
John Locke (1632 – 1704)

- Empirist
 - Mens wordt geboren als tabula rasa
 - Een van de vaders van het liberalisme
 - Mensen wordt vrij en gelijk geboren
 - Ieder mens heeft onvervreemdbare rechten: leven, vrijheid, eigendom en gezondheid
 - Maatschappelijke staat vervangt natuurlijke staat (vgl. Hobbes & Rousseau)
-

John Locke

- Staat: vereniging van mensen met als doel bewaring en bevordering van burgerlijke goederen (land, geld, leven, vrijheid, lichamelijke integriteit, ...)
 - Machtsmiddel: straf (onthouding van burgerlijke goederen)
 - Religie: zorg voor de ziel.
 - Gebaseerd op geloof
 - Zonder dwang
 - Op alle burgers dezelfde wetten van toepassing
-

Immanuel Kant (1724 – 1804)

God als noodzakelijk postulaat

Kants werk

- Kritik der reinen Vernunft
 - kennisleer
- Kritik der praktischen Vernunft
 - ethiek
- Kritik der Urteilskraft
 - esthetiek

Ethiek

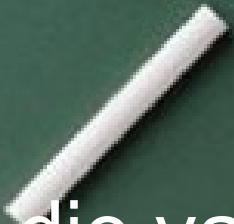
- Mens is autonoom
 - Geen middel, maar een doel
- Mens is vrij
 - Niet gedreven door externe krachten
- Handelt vanuit wilsbepaling
 - Je doet iets omdat je dat wilt
- Wat bepaalt de wil?

Het hoogste goed

- Enerzijds de zedelijkheid
 - Anderzijds de gelukzaligheid
 - Verband tussen beide: God
 - Oorzaak van de natuur
 - Oorzaak van morele wetten
 - → God is een noodzakelijke vooronderstelling (vgl. noumenon)
-

Christendom

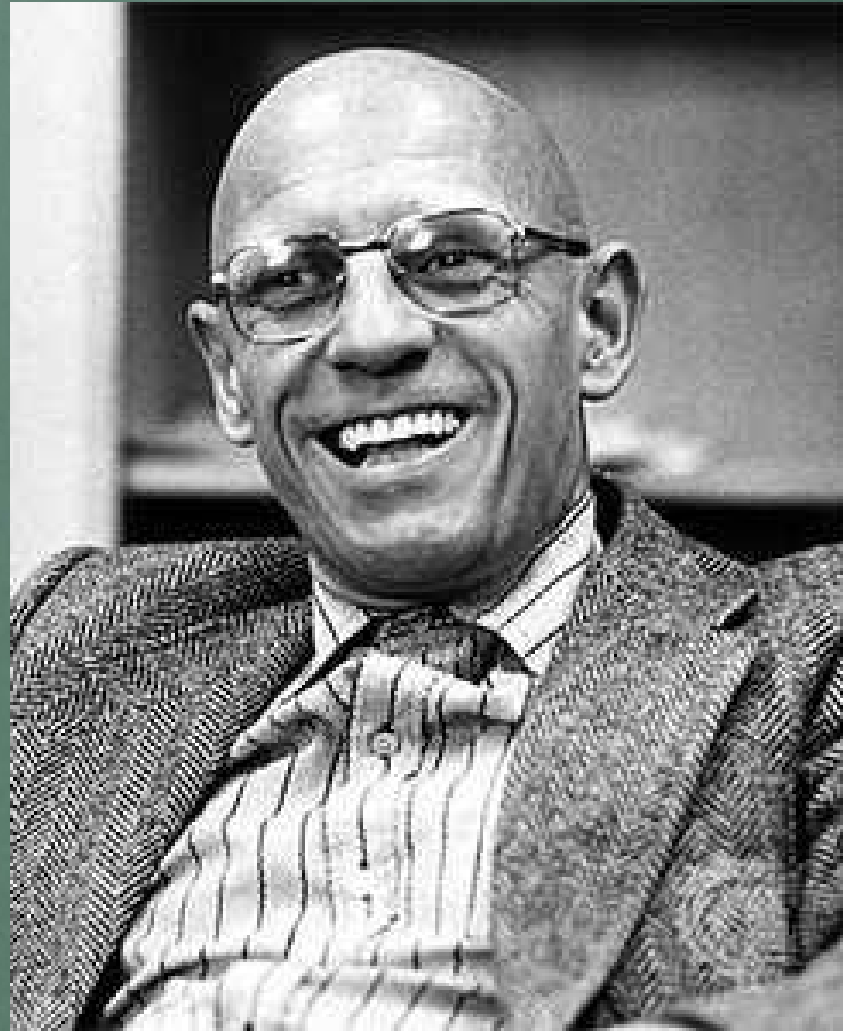
- Het hoogste goed = het rijk Gods
 - Harmonie tussen natuur en zeden
 - Morele wetten zijn essentiële wetten voor de vrije wil
 - Morele wet gebiedt nastreven van het hoogste goed
 - Hoogste goed te bereiken door overeenstemming van mijn wil met die van God
-

Morele wet

- Werken aan het hoogste goed
- Leer die ons de gelukzaligheid waardig maakt
- Mens is subject van morele wet en daardoor doel op zichzelf

Michel Foucault (1926 – 1984)

Overzicht

- Drie perioden:
 - Waarheid (60-er jaren)
 - 1966: Les mots et les choses. Une archéologie des sciences humaines
 - Macht (70-er jaren)
 - 1975: Surveiller et Punir
 - Lust & het zelf (80-er jaren)
 - 1984: L'usage des plaisirs & Le souci de soi
-

Michel Foucault

- Uit: “omnes et singulatim”
- Macht is onderdeel van onze ervaring
- Verlichting: vermenigvuldiging van de politieke machten van de rede
- Rationalisatie van machtsaanspraken
- Instrumentele rationaliteit kent geen eigen doelen of morele regels

Empirisch onderzoek machtsrelaties

Verzetsbewegingen:

1. Niet beperkt tot afzonderlijke landen
 2. Gericht tegen machtseffecten zelf
 3. Gericht tegen onmiddellijke tegenstanders
 4. Bevraging status individu
 5. Gericht tegen macht door kennis
 6. Verwerping vastlegging van onze identiteit
-

Typen verzet

1. Tegen religieuze, etnische of sociale overheersing
2. Tegen economische uitbuiting
3. Tegen onderwerping aan anderen

Politieke en pastorale macht

- Politieke macht: staatsmacht = centrale organisatie + geweldsmonopolie
 - Grieken en Romeinen
 - Pastorale macht: overheersing individu
 - Christendom
 - Moderne pastorale macht: gezondheid, welstand & veiligheid
 - Onze beschaving: meest complexe systeem van kennis en meest verfijnde structuren van macht
-

Richting voor onderzoek

- Macht is soort relatie tussen individuen
- Mensen bepalen – niet dwingend – andermans gedrag
- Geen macht zonder mogelijke weigering of opstand
- Gaat gepaard met specifiek type rationaliteit
- Die rationaliteit is object van onderzoek

Politieke rationaliteit

- Eerst gericht op pastorale macht, dan op staatsraison
- Effect: individualisering & totalisatie
- Kant: kritische analyse van ons heden
 - Doel: bevrijding individu uit individualisatie die met de staat verbonden is.

Vragen

- Kan rationaliteit een bedreiging vormen van het individu?
- Is religie te combineren met individualisme?

